

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Česká Lípa 18. 3. 2013
Č. j.: SRS 014720/2013

Oblastní odbor SRS
Pražská 765
440 01 Louny

Zpráva č. 1 - Oblastního odboru Louny o výskytu škodlivých organismů a poruch za období 1. 1. až 17. 3. 2013

1. Počasí

Z hlediska vývoje povětrnostních podmínek bylo období (od počátku roku 2013 do poloviny března) bez extrémních teplotních excesů, které byly v několika předešlých letech běžné. Z průměru však vybočilo výrazné ochlazení ve druhé dekádě měsíce března.

Leden

První lednová dekáda byla teplotně nad bodem mrazu. Denní maxima se většinou pohybovala mezi 3 až 5 °C. Příliv teplého vzduchu vyvrcholil teplotami dosahujícími k 10 °C, avšak noční minima se pohybovala v blízkosti bodu mrazu. Výrazné srážky byly především dešťového charakteru a spolu s oblevou způsobily vzestup hladin vodních toků v celé oblasti. Místně byly vyhlášeny i druhé stupně povodňové aktivity (Podkrkonoší, tok řeky Labe, apod.). Na konci první dekády došlo k výraznému ochlazení, které velmi přispělo ke snížení hladin vodních toků. Po zbytek měsíce se denní i noční teploty pohybovaly pod bodem mrazu, s nejnižším ochlazením v půlce třetí dekády, kdy denní maxima vystoupala jen k -8 °C a noční minima klesala až k -18 °C v běžných lokalitách, ve studených kotlinách i podstatně níže (např. Jizerka v Jizerských horách, -27,8 °C). Poté následoval vzestup teplot nad bod mrazu a obleva. Srážkově byl zbytek měsíce ledna spíše podprůměrný, sněhová pokrývka slabá, a to především v nížinách. Vzhledem k častým inverzím bylo i množství slunečního svitu v nižších a středních polohách velmi podprůměrné.

Únor

Obleva z konce ledna pokračovala až do 5. 2., denní maxima dosahovala, v nižších polohách, místy až k 9 °C, poté klesla denní maxima mírně pod bod mrazu a až do konce druhé dekády se pohybovala přibližně mezi 5 °C až -5 °C (podle lokality a nadmořské výšky). Noční minima byla stále pod bodem mrazu, většinou mezi -4 °C až -10 °C. Ve třetí dekádě došlo nejdříve k výraznějšímu ochlazení, až k -20 °C v noci, po kterém následovalo rychlé oteplení. V průběhu měsíce velmi často přecházely mírné sněhové přeháňky, přičemž slabá sněhová pokrývka vydržela i v nížinách. V pohraničních horských oblastech byla srážková činnost podstatně vyšší. Ve třetí dekádě srážková činnost velmi zesílila, hlavně při příchodu teplé fronty v neděli 24. 2. V tento den napadlo v celé oblasti mezi 10 až 20 cm nového sněhu, avšak poté se sněžení změnilo v déšť a nastala obleva. Především tyto přívaly sněhu způsobily, že (podle Českého hydrometeorologického ústavu) v Libereckém a Ústeckém kraji, k 25. 2. byl objem sněhových zásob silně nadprůměrný (v mil. m³). Množství slunečního svitu v nižších a středních polohách bylo opět podprůměrné.

Březen

Počátkem měsíce pokračovalo oteplování a slunečný charakter počasí navodil předjarní atmosféru. Denní maxima dosahovala až 14 °C a teploty neklesly pod bod mrazu

ani v nočních hodinách. Sněhová pokrývka se v nižších polohách rozpustila úplně, ve středních polohách zůstaly jen naváté zbytky sněhu, případně slabá pokrývka na severně orientovaných svazích. Objevily se první bouřky (Liberecko, 10. 3.). Na konci první dekády se prudce ochladilo až k -14°C v noci. Napadla nová sněhová pokrývka o síle do 6 cm a studený ráz počasí s celodenními teplotami pod bodem mrazu vydržel téměř do konce sledovaného období, kdy se ve dne začalo pozvolna oteplovat. Noční teploty se stále držely pod bodem mrazu, extrémně i -19°C (Jizerka v Jizerských horách, 17. 3.). Obleva z počátku měsíce byla pozvolná a zvýšení hladin vodních toků proběhlo v mezích normálu. Pouze v polních proláklínách se vytvořila různě velká jezera, která se pomalu ztrácí.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

První poznatky z pozorování ukazují na dobré přezimování rostlin, ovocných i okrasných dřevin. Oproti předchozí zimě se nevyskytlo dlouhodobé zatížení porostů silnými holomrazy, ani obdobím s abnormálně vysokými teplotami. Z pohledu zemědělců však docházelo k poměrně častému střídání nízkých a vysokých teplot, tedy k rozmrznutí a opětovnému zmrznutí vrchní vrstvy půdy. Toto může mít za následek vytahování rostlin z půdy a mechanické poškození jejich bazálních částí, a to zejména u slabých, pozdě setých nebo špatně zakořeněných rostlin. Na konci sledovaného období, v době počínající regenerace rostlin, se vyskytly dosti silné předjarní mrazíky a proto dosud nelze zodpovědně zhodnotit letošní průběh přezimování polních plodin. Počátkem března již začalo (na většině vhodných poloh) regenerační hnojení ozimých plodin, na hůře přístupných lokalitách i letecky (okresy Most a Litoměřice - Liběšicko). V příhodných nižších polohách začala i předsetřová příprava půdy pro setí jarních obilovin. Práce však byly přerušeny prudkým poklesem teplot a sněžením. První poznatky též ukazují na malý zimní úbytek hraboše polního. Například v okrese Litoměřice již bylo přistoupeno k provedení aplikace rodenticidů na lokalitách Brozany a Chotěšov (celkem na 110 ha). Ve chmelnicích probíhají opravy konstrukcí. Byl proveden i řez vinné révy, probíhá jarní řez ovocných stromů a preventivní ošetření broskvoní.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 17-23 BBCH, tj. 7. list rozvinutý až třetí odnož viditelná)

Porosty jsou v celé oblasti fialově zbarveny, což může být projevem nedostatku fosforu.

Omezený příjem fosforu může být způsoben stresovými podmínkami, v tomto případě nízkými teplotami, které příjem tohoto prvku výrazně ovlivňují.

Na porostech bylo lokálně (Litoměřicko, Lounsko) pozorováno slabé poškození mrazem.

Silný výskyt padlí pšenice (*Blumeria graminis*) byl pozorován v okrese Louny na Podbořansku (Lužec, 6. 3.).

Pravidelné pozorování napadení listů padlím pšenice se provádí ve fázi objevení posledního listu až konce metání (37–59 BBCH). Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny).

Ošetření se provádí až od fáze objevení se posledního listu a při dosažení prahu škodlivosti, jestliže více než 60 % rostlin (odnoží) má napadený 3. list shora.

Střední výskyt hraboše polního (*Microtus arvalis*) byl pozorován v okrese Děčín (Stará Oleška a Huntířov, 7. 3.).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech ozimů o výměře větší než 5 ha na počátku jarní vegetace. Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami)

v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem $4 \times 250 \text{ m}^2 = 1000 \text{ m}^2$) a vynásobením 10 x.

Ošetření je doporučeno při překročení prahu škodlivosti, to je při výskytu více jak 50 ti užívaných nor na 1 ha.

JEČMEN OZIMÝ (RF 23–28 BBCH, tj. třetí až osmá odnož viditelná)

U mnoha porostů v celé oblasti došlo k mírnému oslabení růstu, jež se, mimo jiné, projevuje **žloutnutím a chlorotizací pletiv**.

První výskyt padlí **ječmene (*Blumeria graminis*)** byl zjištěn v okrese Most (Havraň, 11. 3.). V okrese Louny (Tuchořice, 8. 3.) byl pozorován výskyt střední.

Pravidelné pozorování napadení rostlin padlím ječmene se provádí ve fázích plného odnožování a objevení se 2. kolínka (RF 25 a 32 BBCH). Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny).

Ošetření se doporučuje v období sloupkování, při dosažení prahu škodlivosti, jestliže více než 10 % rostlin (odnoží) je napadeno padlím ječmene.

Slabý výskyt **tyfulové plísňovitosti obilnin (*Typhula incarnata*)** byl pozorován v okrese Česká Lípa (Kravaře, 5. 3.).

Pozorování napadení rostlin se provádí v době začínající jarní vegetace. Hodnotí se výskyt rostlin, na kterých jsou vytvořena sklerocia houby.

Ochrana rostlin proti tomuto patogenu spočívá především v preventivních podzimních opatřeních

Střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)**, byl zaznamenán v okrese Litoměřice (Podluský, 7. 3.)

Pozorování a ošetření porostů – viz pšenice ozimá.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 15-19 BBCH, tj. 5 až 9 a více pravých listů vyvinuto)

Porosty jsou všeobecně v dobrém stavu. Ty, které byly v podzimním období přerostlé, mají **uhnivající a odumřelé vnější listy**. Podle prvních pozorování probíhá regenerace standardně.

V okrese Litoměřice (Podluský, 7. 3.) byl pozorován střední výskyt **fomového černání stonku řepky (*Leptosphaeria maculans*)**.

Při průchodu porostem se na 10 místech prohlédnou vždy 2 za sebou rostoucí rostliny.

Ochrana: zdravé osivo, minimálně tříletý osevní postup. Časně jarní fungicidní ošetření může snížit celkové napadení a zpomalit průběh infekce, ale nezničí již infekce, které vznikly na podzim.

Když denní teploty dosáhly maxima 6 °C, byly na stálých pozorovacích bodech instalovány optické lapáky k monitoringu výskytu **krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*)** a **krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*)** – jejich výskyt dosud nebyl zaregistrován.

Pozorování imag krytonosce čtyřzubého a krytonosce řepkového se provádí dvakrát týdně ve 2 Mörickeho miskách nebo na 2 žlutých lepenkových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu. Optické lapáky se umístí na protilehlé strany, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Mörickeho misky se naplní do ¾ vodou, pro snížení povrchového napětí se kápne do každé misky saponátový prostředek. Proti zamrznutí se může přidat lžice kuchyňské soli.

Ošetření se provede při průměrném výskytu 5 a více brouků na 1 misku za 1 den, u krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*) při průměrném výskytu 3 a více brouků na 1 misku za 1 den.

V okrese Litoměřice (Podluský, 7. 3.) byl pozorován vysoký výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)**. Střední výskyt byl pozorován v okresech Česká Lípa (Kravaře v Čechách, 5. 3.) a Louny (Černochoy, 15. 3.).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech řepky ozimé o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace. Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10 x.

Ošetření je doporučeno při překročení prahu škodlivosti, to je při výskytu více jak 50 ti užívaných nor na 1 ha.

PASTVINY, LOUKY, TTP

Silné výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly pozorovány v okresech Louny (Drahomyšl, 8. 3.) a Ústí nad Labem (Stebno u Dubic, 8. 3.). Střední výskyty byly zaznamenány v okrese Ústí nad Labem (Moravany u Dubic, 8. 3.).

Pozorování a ošetření porostů – viz pšenice ozimá.

OVOCNÉ DŘEVINY

Jádroviny

JABLOŇ (00 – 03 BBCH, tj. zimní dormance, pupeny uzavřeny a kryty šupinami až konec zaoblování pupenů, šupiny pupenů světle zbarvené s některými částmi hustě pokrytými chlupy)

Při monitoringu přezimujících škůdců na jabloni byl v okrese Litoměřice (Dobříň, 7. 1.) pozorován silný výskyt **štítenky zhoubné (*Quadraspidiotus perniciosus*)** a **štítenky čárkovité (*Lepidosaphes ulmi*)**. Výskyt přezimujících vajíček **svilušky ovocné (*Panonychus ulmi*)** byl střední. V totéž okrese (Klapý, 14. 1.) byl také pozorován ohniskově silný výskyt **štítenky čárkovité (*Lepidosaphes ulmi*)**. V okrese Česká Lípa (Svojkov, 10. 1.) byl pozorován střední výskyt **tmavoskvrnáče zhoubného (*Erannis defoliaria*)**.

Pozorování se provádí v intenzivních výsadbách jabloní. Pozoruje se výskyt přezimujících stadií na 20 ti dvouletých větvích, dlouhých 0,2 m, s květními pupeny (na 10 místech 2 větve z 1 stromu). Postranní obrost na větvích se zkrátí na délku 10 mm, krátké plodonoše se ponechají.

Proti přezimujícím stádiím škůdců je vhodné provést předjarní ošetření olejovými přípravky.

Střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)**, byl pozorován v okrese Děčín (Malšovice, 8. 3.).

Pozorování a ošetření porostů – viz pšenice ozimá.

BRSLINY

Při monitoringu výskytu vajíček **mšice makové (*Aphis fabae*)** v období vegetačního klidu, orientačně od prosince do konce února, byl pozorován silný výskyt v okrese Louny (Postoloprty, 8. 1.). Střední výskyt byl zaznamenán v okrese Litoměřice (Slatina pod Házmburkem, 14. 1.).

Pro osazení brslenů zimními vajíčky mšice makové se zjišťuje

a) celkový počet brslenů na lokalitě

b) z toho počet osazených slabě (do 5 vajíček kolem 1 pupenu)

c) z toho počet osazených silně (nad 5 vajíček kolem 1 pupenu a další vajíčka na kůře větvíček)
Brsleny s méně než 5 vajíčky na 1 keř se považují za neosazené. Prognóza slabého výskytu platí pro lokality s méně než 40 % osazených brslenů, středního výskytu s 40–60 % osazených brslenů a při osazení více než 60 % brslenů lze očekávat silný výskyt.

Ošetření se signalizuje u semenaček řepy při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

OBECNĚ

Na Mostecku (Havraň) probíhá odstraňování zimních hnízd **bekyně zlatořitné** (**Euproctis chrysorrhoea**) na výsadbě hlohů a dubů ve veřejné zeleni.

Za Oblastní odbor Louny zpracoval: Luboš Pomichálek